

Iwona Bień-Węglowska

Katolicki Uniwersytet Lubelski

ORCID: 0000-0002-8575-8085

**Recenzja: WSPÓLCZESNE PROBLEMY WYKROCZEŃ,
RED. IZABELA NOWICKA, AGNIESZKA SADŁO-NOWAK,
SZCZYTNO 2013, SS. 464**

Książka będąca przedmiotem niniejszej recenzji jest przykładem tego, że prawo wykroczeń poprzez swoje oddziaływanie na różne sfery życia społecznego i związki z innymi gałęziami prawa przysparza wiele problemów interpretacyjnych oraz trudności w jego praktycznym stosowaniu.

Owocem spotkania i wspólnej dyskusji na temat regulacji prawa wykroczeń oraz postępowania w sprawach o wykroczenia, której uczestnikami byli przedstawiciele nauki, praktyki oraz organów ustawodawczych, jest pozycja *Współczesne problemy wykroczeń* opracowana pod redakcją Izabeli Nowickiej oraz Agnieszki Sadło-Nowak. Sam tytuł – jak wskazują na to redaktorzy we wstępie – zdradza pewne niedoskonałości legislacyjne w obszarze prawa wykroczeń, co w naturalny sposób budzi potrzebę normatywnego uporządkowania i ujednoczenia tej gałęzi prawa. Potrzeba ta stała się więc przyczynkiem omawianego naukowego przedsięwzięcia.

Książka zawiera trzydzieści trzy artykuły autorów związanych z różnymi ośrodkami naukowymi oraz organami ustawodawczymi. Czytelnik ma więc przed sobą różnorodność poglądów i interpretacji. Tytułowa problematyka została ukazana na wielu płaszczyznach, co daje szerokie *spectrum* oceny tego, jak kształtuje się prawo wykroczeń.

W pierwszym artykule recenzowanej pozycji pt. *Instytucje służące uproszczeniu postępowania w sprawach o wykroczenia w świetle obowiązującego prawa i projektowanych zmian Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia* Justyna Karaźniewicz (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) określa cele postępowania w sprawach o wykroczenia. Słusznie zaznacza, iż „głównym celem takiego procesu jest trafna reakcja na wykroczenie” (s. 9), która pociąga za sobą określoną reakcję uprawnionych organów na niezgodne z prawem zachowanie sprawcy wykroczenia. Dodatkowo wspomina o ważnych celach pre-

wencji, jak również o coraz częściej zauważanym problemie „rozstrzygnięcia sprawy w rozsądnym terminie” (s. 9), wyraźnie podkreślając jego znaczenie w polskich realiach procesowych. Autorka zwraca uwagę na możliwości wielu instytucji procesowych w zapobieganiu opieszałości przebiegu procesu w sprawach o wykroczenia. Podkreśla rolę „przejścia procesu od modelu klasycznego do modelu postklasycznego” (s. 12), co jak twierdzi, „powinno służyć przede wszystkim ustaleniu rzeczywistych przyczyn powstałego konfliktu oraz doprowadzić do porozumienia stron” (s. 13). Zwraca uwagę na propozycje wprowadzenia mediacji do postępowań w sprawach o wykroczenia oraz na konsensualne sposoby zakończenia postępowania w sprawach o wykroczenia: skazanie bez rozprawy i skazanie bez przeprowadzenia postępowania dowodowego, omawiając możliwości zastosowania ich w procedurze wykroczeniowej.

Kolejny artykuł, autorstwa Agnieszki Sadło-Nowak (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie), pt. *Postępowanie nakazowe w sprawach o wykroczenia* traktuje o tej szczególnej formie rozstrzygnięcia spraw o wykroczenia. Autorka na marginesie omawia także postępowanie przyspieszone i mandatowe. Podkreśla, że „postępowanie nakazowe jest najbardziej uproszczonym i najszybszym trybem postępowania” (s. 30). Zauważa również za J. Lewińskim, że choć decyzja o wyborze rodzaju postępowania zależy od prezesa sądu, to organ prowadzący czynności wyjaśniające ma na nią pośredni wpływ poprzez odpowiednie przygotowanie wniosku o ukaranie. W dalszej części Autorka dokładnie analizuje postępowanie nakazowe, zwracając uwagę na warunki i możliwości jego przeprowadzenia.

Trzeci artykuł, autorstwa Agnieszki Choromańskiej (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie), pt. *Wprowadzenie mediacji do postępowania w sprawach o wykroczenia – rewolucja czy ewolucja?* dotyczy bardzo ważnej kwestii poruszanej już w tej publikacji, a mianowicie możliwości korzystania z mediacji w rozwiązywaniu spraw o wykroczenia. Autorka w pierwszej części pracy zajmuje się przebiegiem wdrażania mediacji do procedury wykroczeniowej, by następnie przejść do analizy zmian przepisów proceduralnych w tym zakresie. Zaznacza, że prawo skierowania sprawy do postępowania mediacyjnego ma nie tylko prokurator, ale też organy prowadzące dochodzenie, w tym głównie Policja, jednak tylko pod warunkiem dobrowolnej zgody obu stron. W świetle dążenia do szybkości postępowania Choromańska zauważa, że postępowanie mediacyjne nie powinno trwać dłużej niż miesiąc. W kolejnej części swojego artykułu Autorka omawia zagadnienie mediacji w świetle projektów Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego, dokładnie rozpatrując propozycje proponowanych zmian.

W kolejnej pracy, pt. *Postępowanie w sprawach o wykroczenia a postępowanie karne – analiza porównawcza*, Monika Porwisz (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie) przybliży problematykę podobnych rozwiązań proceduralnych w obu tytułowych postępowaniach. Autorka szczegółowo omawia wybrane przepisy k.p.w. oraz k.p.k., ukazując dokładnie cechy wspólne oraz różnice na różnych etapach obu postępowań, podkreślając także wartość ekonomiki procesowej w tym zakresie.

Marcin Wielec (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie) w swojej pracy pt. *Konieczność zagwarantowania uprawnień obrońcy na etapie prowadzenia czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia* wskazuje natomiast na konieczność rozszerzenia aktywnego udziału obrońcy już na etapie przedsądowym procedury wykroczeniowej. Autor słusznie zauważa, że problem w tej materii polega na różnicy czasowej dopuszczenia do działania obrońcy w sprawach o wykroczenia i w sprawach karnych przy założeniu, że w obu postępowaniach gwarantuje się prawo do obrony. Dodatkowo pisze on o niewłaściwym wprowadzeniu *per analogiam* terminu „osoba podejrzana” z procesu karnego do postępowania wykroczeniowego ze względu na niemożność wyróżnienia w sprawach o wykroczenia fazy *in rem* i *in personam*. Zaznacza, iż można tu jedynie wyróżnić etapy przed sformułowaniem wniosku o ukaranie i po nim, to zaś implikuje „katalog uprawnień i obowiązków *primo* – o oby, co do której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia wniosku o ukaranie, *secundo* – obwinionego” (s. 83). Z tego natomiast wynika, iż w obecnym stanie prawnym, jak słusznie zauważa Autor, brak pełnych uprawnień dla sprawcy wykroczenia. Prawa takie nabywa dopiero osoba, która osiągnęła status obwinionego. Autor na zakończenie podkreśla, iż uzasadnione jest rozszerzenie prawa do obrony w postępowaniu o wykroczenia już na etapie czynności wyjaśniających, co jest zgodne z tzw. szeroko rozumianym prawem do obrony.

W kolejnym artykule, pt. *Kilka uwag o niesłusznych zatrzymaniach osób podejrzewanych o popełnienie czynu zabronionego*, Marta Kowalczyk-Ludzia (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) zauważa problem tzw. nieformalnych wyroków medialnych i „efektownych” zatrzymań przez służby do tego uprawnione. Sytuacje te powodują często nieodwracalne skutki dla osoby zatrzymanej, która nie popełniła czynu zabronionego czy też popełniła go, ale wskutek zniekształconej relacji środków przekazu znaczenie takiego czynu zostało wyolbrzymione. W dalszej części Autorka przedstawia własne pilotażowe badania opinii publicznej na temat niesłusznych zatrzymań – jak z nich wynika, zdecydowana większość respondentów biorących udział w badaniu domaga się rzetelnego informowania społeczeństwa o niewłaściwych reakcjach organów procesowych.

Ireneusz Kobus (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie) w swojej pracy pt. *Zatrzymanie osoby przez Policję w sprawie o wykroczenie* dokładnie wyjaśnia uprawnienia Policji w postępowaniu w sprawach o wykroczenia, jak również w sprawach o wykroczenia skarbowe. Podkreśla, że art. 45 k.p.w. znacznie ogranicza możliwości tego organu do zatrzymania osoby w porównaniu z rozwiązaniami, jakie daje art. 244 k.p.k. Zwraca także uwagę na fakt niemożności stosowania zatrzymania wobec obwinionego. Tak więc zatrzymanie przez Policję osoby podejrzanej o popełnienie wykroczenia jest dopuszczalne tylko wówczas, gdy istnieją wobec niej podstawy do zastosowania postępowania przyspieszone-

go lub przy braku możliwości ustalenia jej tożsamości. Autor słusznie zauważa, że w niektórych sytuacjach procesowych możliwości Policji są znacznie ograniczone i niewystarczające.

Istotną kwestię dotyczącą uchylania mandatów karnych podejmuje Violetta Grudzień (Szkoła Policji w Katowicach) w artykule pt. *Uchylanie prawomocnych mandatów karnych na podstawie art. 101 § 1 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia w świetle teorii i orzecznictwa a praktyka wybranych sądów województwa śląskiego*. Na początku Autorka zauważa, że postępowanie mandatowe zarezerwowane jest dla sprawcy wykroczenia o stosunkowo niewielkim stopniu szkodliwości społecznej, a według wyroku Trybunału Konstytucyjnego „obwiniony, przyjmując mandat, uznaje swoją winę i akceptuje nałożoną za popełnione wykroczenia karę”¹. Niestety, jak zauważa Autorka, ustawodawca przyznał organom uprawnionym do nakładania mandatów karnych atrybut nieomyślności, co w praktyce oznacza brak jakichkolwiek możliwości odwołania się od decyzji w drodze zwyczajnych środków zaskarżenia w przypadku pojawiających się błędów proceduralnych. Grudzień zwraca uwagę na to, że k.p.w. przewiduje jedynie nadzwyczajny środek zaskarżenia, i to tylko w wypadku, gdy mandat został nałożony za czyn niebędący czynem zabronionym jako wykroczenie.

W artykule pt. *Błędy w postępowaniu mandatowym – na podstawie przeprowadzonych postępowań kontrolnych w jednostkach Policji garnizonu śląskiego* Wioleta Jasińska (Komenda Wojewódzka Policji w Katowicach) zwraca uwagę na fakt dość rzadkiego stosowania przez organy ścigania środków pozakarnych pomimo obowiązującej w prawie wykroczeń zasady ich preferencji. Podkreśla, że w postępowaniu w sprawach o wykroczenia przeważają formy represji najczęściej w postaci prowadzonego postępowania mandatowego. W dalszej części Autorka systematyzuje błędy Policji, popierając je właściwymi przykładami ujawnionych nieprawidłowości we wspomnianym już garnizonie śląskim.

Mirosław Sobieszuk i Sebastian Dunaj (Centrum Szkolenia Straży Granicznej w Kętrzynie) w pracy pt. *Ewolucja katalogu wykroczeń, za które funkcjonariusze Straży Granicznej mogą nakładać grzywny w drodze mandatów karnych* opisują przyczyny zmian w ustawodawstwie, które na przestrzeni lat wpłynęły na model funkcjonowania tej formacji, słusznie zauważając, iż związane były one z wejściem Polski do Unii Europejskiej, a następnie do strefy Schengen. Dodatkowo artykuł zawiera ciekawe zestawienie statystyczne ilościowe i rodzajowe ujawnianych wykroczeń na przykładzie Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Straży Granicznej.

Grzegorz Kachel (Sąd Rejonowy w Wejherowie) w swoim artykule pt. *Odpowiedzialność posiadacza broni palnej i amunicji jako sprawcy wybranych wykroczeń* podejmuje temat, który budzi niemałe kontrowersje w polskim społec-

---

¹ Wyrok TK z dnia 18 maja 2004 r., sygn. SK38/03, Dz.U. nr 128, poz. 1351.

czeństwie. W pierwszej części pracy Autor analizuje rodzaje posiadanej broni palnej w naszym kraju, liczbę pozwoleń na broń, jak również liczbę ich cofnięć. Zauważa przy tym, iż Polacy w porównaniu z innymi krajami rzadziej używają broni hobbystycznie. Dalej dokładnie wyjaśnia pojęcia amunicji, broni palnej, jak również zawiłe różnice pomiędzy „noszeniem” i „przemieszczaniem” broni, a także analizuje rodzaje wykroczeń, jakie może popełnić posiadacz broni palnej.

Kolejną ciekawą pozycją jest artykuł Roberta Dziembowskiego (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) pt. *Zakłócenia porządku publicznego w teorii i praktyce*. Autor podkreśla, że art. 51 k.w. uzależnia odpowiedzialność wykroczeniową od stwierdzenia, że czyn sprawcy stanowi wybryk. Następnie wymienia przesłanki karalności wykroczenia polegającego na zakłóceniu spokoju publicznego, zakłóceniu porządku, zakłóceniu spokoju nocnego oraz wywołaniu zgorszenia w miejscu publicznym i dokładnie je omawia. W podsumowaniu Dziembowski stwierdza na podstawie danych statystycznych, że w Polsce spada liczba wykroczeń przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu przy jednoczesnym wzroście liczby mandatów nakładanych na sprawców tych wykroczeń.

Dokładną analizę zagadnienia żebractwa w Polsce w swoim artykule pt. *Żebractwo – społeczne i prawne aspekty* przedstawia Krystyna Szczechowicz (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie). Autorka dzieli ten problem społeczny na trzy podstawowe rodzaje: żebractwo zawodowe, z przymusu oraz importowe. Podkreśla, iż żebractwo w dzisiejszych czasach coraz częściej staje się podstawowym i łatwym źródłem dochodu przy nierzadkim wykorzystaniu dzieci do tego procederu. W kolejnym podrozdziale Autorka zatrzymuje się nad jego aspektami prawnokarnymi, zwracając szczególną uwagę na art. 58 i 104 k.w. Skrupulatnie omawia powyższe artykuły, zwracając uwagę na warunki odpowiedzialności za żebractwo, a także na pracę organów odpowiedzialnych za ochronę bezpieczeństwa i porządku publicznego, które najczęściej mają kontakt z tym procederem.

Anna Mocarska-Gierach (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie) w pracy pt. *Spekulacja biletami wstępu w związku z turniejem finałowym Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012* zaznacza, że art. 133 k.w. ma na celu ochronę konsumentów, głównie przed tzw. odsprzedażą z zyskiem. Zwraca też uwagę na zawaolowane sposoby zarobku w formie wysokiej opłaty za kuriera czy też ozdobnego opakowania stanowiących zysk niezgodny z przepisami prawa wykroczeń.

Nowelizacją materialnego prawa wykroczeń w swoim obszernym artykule pt. *Najważniejsze zmiany w materialnym prawie wykroczeń na przełomie 2011 i 2012 roku – podsumowanie* zajęła się Anna Kalisz (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie). Autorka skrupulatnie wymienia akty prawne wprowadzone w ostatnich latach, omawia zmiany w przepisach, które regulują kary zastępcze w postaci kary aresztu czy pracy społecznie użytecznej. Analizuje poszczególne poprawki zamieszczone w ustawie z dnia 31 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych oraz niektórych innych ustaw, głównie dotyczące noszenia niebezpie-

czynnych przedmiotów w miejscach publicznych. Komentuje także zmiany w art. 66, 54, 55 k.w. dotyczące wykonywania poleceń porządkowych na imprezach masowych. Ciekawym tematem poruszonym przez Autorkę jest ustawa o *timeshare*, czyli prawie do korzystania z rzeczy w branży turystycznej, przede wszystkim z nieruchomości, w określonych, regularnie powtarzających się odstępach czasu w każdym roku. Szczególnie dużo miejsca poświęca ona dokładnemu omówieniu warunków takiej umowy i związanych z nią ewentualnych wykroczeń. W artykule dodatkowo zostały omówione przepisy dotyczące prowadzenia sprzedaży na terenie gminy, ustawa z 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim oraz ustawa z 24 września 2010 r. dotycząca ewidencji ludności.

W kolejnym artykule, pt. *Reakcja Policji na czyny przepołowione w świetle projektowych zmian legislacyjnych*, Dorota Mocarska (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie) zatrzymuje się nad tzw. czynami precyzyjnie przepołowionymi, jednoznacznie określonymi przez przepisy ustawy, która wskazuje na zasadnicze kryteria je rozgraniczające, a więc wartość przedmiotu czynu, wysokość szkody, zawartość alkoholu we krwi lub wydychanym powietrzu. Autorka wskazuje na kontrowersyjną kwestię likwidacji tych czynów, przytaczając argumenty za Romualdem Kmiecikiem, Markiem Bojarskim, Wojciechem Radeckim czy też Olgą Sitarz, którzy są zwolennikami ich likwidacji, jak również kontrargumenty za Bartłojem Szyrowskim czy też Izabelą Nowicką, którzy są zwolennikami ich utrzymania. W ostatniej części artykułu Autorka analizuje zmiany w projekcie ustawy z 5 czerwca 2012 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, Kodeks postępowania karnego i niektórych innych ustaw, który powstał pod auspicjami Komisji Kodyfikacji Prawa Karnego w Ministerstwie Sprawiedliwości.

Anna Świerczewska-Gąsiorowska (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie) w pracy pt. *Mienie jako przedmiot ochrony – w aspekcie wybranych wykroczeń* zatrzymuje się nad kwestiami terminologicznymi dotyczącymi własności i mienia nie tylko na gruncie prawa cywilnego, ale także Konstytucji RP. Autorka omawia przepisy dotyczące ochrony praw własności i innych praw podmiotowych osób fizycznych i prawnych, kolejno analizując wykroczenia przeciwko mieniu: art. 119 k.w. (kradzież i przywłaszczenie), art. 121 k.w. (szalbierstwo), art. 122 k.w. (paserstwo), art. 127 k.w. (samowolne użycie rzeczy). Podkreśla, że przepisy k.w. chronią nie tylko dobro w postaci konkretnego mienia, ale także w formie stosunków społecznych i gospodarczych i właśnie całokształt tych wartości jest przedmiotem szeroko rozumianej ochrony prawnokarnej.

Ciekawą pracą jest artykuł pt. *Realizacja administracyjnego obowiązku meldunkowego obywateli polskich – stan obecny i perspektywy*. Autorki Monika Dzimińska-Mosio i Grażyna Konikiewicz (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie) omawiają obowiązek meldunkowy spoczywający na obywatelach polskich, ale także na cudzoziemcach przebywających w naszym kraju. Zatrzymują się nad problemami nie zawsze całkowicie klarownymi – obowiązkiem meldunku cza-

sowego dotyczącym osoby mieszkającej w domu pomocy społecznej w wyniku postanowienia sądu powszechnego, osoby bezdomnej, jak również problemami meldunku czasowego, o którego charakterze przesądzają takie okoliczności, jak wykonywanie pracy poza miejscem stałego zameldowania, pobyt związany z edukacją, leczeniem, wypoczynkiem, odbywaniem służby wojskowej czy też pobyt w zakładach karnych lub zakładach poprawczych.

Wprowadzenie do artykułu pt. *Uwagi na temat humanitarnej ochrony zwierząt* Aleksandry Nowak (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie) stanowią filozoficzne i historyczne rozważania na temat godziwego traktowania zwierząt. Autorka ubolewa, iż w naszym kraju okrutne obchodzenie się ze zwierzętami często spotyka się z brakiem reakcji ze strony społeczeństwa, a nawet Policji czy służb weterynaryjnych. W swoim artykule dokładnie omawia ustawę o ochronie zwierząt, ze szczególnym uwzględnieniem katalogu zachowań opisanych jako znęcanie się nad zwierzętami. Autorka poddaje analizie regulacje dotyczące możliwości odebrania zwierzęcia właścicielowi, jak również przepisy dotyczące handlu nimi.

Wojciech Gliniecki (Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu im. Eugeniusza Kwiatkowskiego w Gdyni) w pracy pt. *Celowość ścigania wykroczeń w sprawach związanych ze zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i zbiorowym odprowadzaniem ścieków* analizuje tego typu wykroczenia, dzieląc je na grupy. W pierwszej znalazły się czyny zabronione określone w podstawowym dla branży wodociągowo-kanalizacyjnej akcie prawnym – ustawie o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Kolejna grupa to wykroczenia należące do szeroko rozumianej dziedziny ochrony środowiska, ostatnią zaś grupę stanowią wykroczenia odnoszące się do obowiązków usługobiorców przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych. W dalszej części pracy Autor w ciekawy sposób zestawia teorię z praktyką, odwołując się szeroko do przykładów zaczerpniętych z codziennego funkcjonowania jednego z przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych.

Feliks Prusak (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie) w artykule pt. *Koordinacja ścigania wykroczeń przez poszczególne organy policji administracyjnej* zajmuje się kompetencjami wybranych organów państwowych w zakresie przywołanym w tytule swojej pracy, jak również współpracą między nimi. Autor dzieli te organy na trzy grupy zależnie od posiadanych uprawnień. Pierwszą z nich stanowią organy posiadające pełnię praw wykroczniowych, co oznacza możliwość karania mandatowego, jak również wnoszenia wniosku o ukaranie do sądu i występowania w roli oskarżyciela publicznego. Druga grupa to organy posiadające tylko warunkowe uprawnienia do składania wniosku o ukaranie w razie odmowy przyjęcia mandatu. Ostatnią, trzecią grupę stanowią organy nieposiadające możliwości karania mandatowego, ale mające status oskarżyciela publicznego. W podsumowaniu Autor analizuje możliwości współpracy poszczególnych organów administracyjnych, podkreślając jej konieczność dla prawidłowego funkcjonowania i egzekwowania prawa.

Kolejne pięć artykułów recenzowanej publikacji dotyczy szeroko pojętej odpowiedzialności nieletniego sprawcy czynu zabronionego oraz odpowiedzialności jego opiekunów. Interesującą pracą jest artykuł Izabeli Nowickiej i Agnieszki Wołoszko (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie) pt. *Wybrane zagadnienia dotyczące odpowiedzialności „dziecka” na gruncie przepisów prawa wykroczeń i prawa cywilnego*. W pierwszej części pracy Autorki próbują ustalić definicję pojęcia „dziecko” i wymieniają jego prawa wynikające z Konstytucji RP czy też przepisy chroniące je w świetle k.k. oraz k.w. W dalszej części artykułu przechodzą do sedna swoich rozważań, analizując wykroczenia związane z nieletnimi. Omawiają kwestię odpowiedzialności rodziców, ale także osób przysposabiających, opiekunów i kuratorów.

Kontynuacją poprzedniego tematu jest artykuł Jarosława Szczechowicza (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) pt. *Odpowiedzialność materialna rodziców za szkody wyrządzone przez nieletniego sprawcę wykroczenia*. Po wyjaśnieniu pojęcia „wykroczenie” Autor dłużej zatrzymuje się nad wiekiem sprawcy i związaną z nim odpowiedzialnością wykroczeniową. W dalszej części artykułu zajmuje się odpowiedzialnością osób, które nie ukończyły 17. roku życia, omawiając dokładnie środki, jakie może zastosować wobec nich sąd rodzinny, by następnie przejść do odpowiedzialności rodziców i możliwości karania ich za wykroczenia popełnione przez ich podopiecznych.

Kolejny artykuł, autorstwa Kornelii Stępień (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie), pt. *Odpowiedzialność za wykroczenia w świetle ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich i Kodeksu wykroczeń w kontekście występujących trudności interpretacyjnych w zakresie definicji ustawowych* traktuje o kwestii popełniania czynów zabronionych przez dzieci, a także problemie ich demoralizacji. Autorka skrupulatnie wymienia i analizuje progi wiekowe odpowiedzialności za czyny zabronione, zawarte w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich. Zatrzymuje się nad poszczególnymi grupami wiekowymi sprawców wykroczeń i związanymi z tym problemem kontrowersjami. Omawia ustawowe możliwości karania nieletnich.

W swojej pracy pt. *Prawa dziecka – sprawcy wykroczenia w świetle standardów Konwencji o prawach dziecka (uwagi na tle stanowiska Komitetu Praw Dziecka ONZ)* Małgorzata Andrzejczak-Świątek (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie) szeroko analizuje art. 37 i 40 Konwencji dotyczące nieletnich popełniających czyny zabronione. Następnie podtrzymuje stanowisko Komitetu Praw Dziecka o wyjątkowym i szczególnym traktowaniu nieletniego jako podmiotu ochrony prawa. Podkreśla, jak ważne jest „zapewnienie dzieciom byłym sprawcom czynów karalnych właściwego wsparcia i opieki w ich wysiłkach w celu reintegracji społecznej oraz prowadzenie kampanii przedstawiających ich prawa do pełnienia konstruktywnej roli w społeczeństwie” (s. 365).

Ostatnim artykułem dotyczącym nieletnich sprawców czynów karalnych jest praca Marii Górskiej (Wyższa Szkoła Menedżerska w Warszawie) pt. *Zakres odpowiedzialności za wykroczenia popełnione przez nieletnich*. Na początku

Autorka analizuje wykroczenia, których dopuszczają się małoletni, by po wyjaśnieniu kluczowych dla tematu pojęć przejść do sedna swoich rozważań, a mianowicie zasad ponoszenia przez nich odpowiedzialności karnej i wykroczeniowej. Autorka podkreśla, że nieletni odpowiada tylko za wybrane wykroczenia z k.w., takie, które zostały imiennie określone i włączone w skład katalogu czynu karalnego. Za pozostałe wykroczenia (w tym skarbowe) nieletni nie odpowiada, chyba że pojawia się problem demoralizacji dziecka. Wówczas zastosowanie ma ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Joanna Stopińska i Anna Chodorowska (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) w swoim artykule pt. *Reakcja urzędu skarbowego na wykroczenia skarbowe* tłumaczą zawile przepisy obowiązującej regulacji, która określa główne zasady odpowiedzialności karnej za popełnione przestępstwa i wykroczenia skarbowe. Autorki dłużej zatrzymują się nad wykroczeniami skarbowymi, dokładnie przedstawiając definicję tego pojęcia, następnie zaś szeroko analizują możliwości nakładania kar i działania w ramach postępowania mandatowego.

Ewa Płocha (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie) w swojej pracy pt. *Uprawnienia Policji w zakresie ścigania wykroczenia skarbowego przemytu* zauważa, że pomimo szerokich uprawnień Policji możliwości tego organu w przypadku ścigania przestępstw i wykroczeń skarbowych są znacznie ograniczone i zmuszają ją do współpracy z finansowymi organami państwa, takimi jak Służba Celna. Dalej Autorka szczegółowo wyjaśnia definicję przemytu skarbowego za art. 86 k.k.s., następnie szeroko analizuje uprawnienia i możliwości, a także pewne ograniczenia działania Policji oraz Służby Celnej w postępowaniu karnym skarbowym. Podkreśla konieczność współpracy tych służb w celu ochrony interesów finansowych Skarbu Państwa i Wspólnot Europejskich.

Kontynuacją poprzednich rozważań jest artykuł Nikodema Muszyńskiego (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie) pt. *Współpraca Policji i innych organów w zakresie ścigania wykroczeń skarbowych*. Autor zauważa, że ponad pięćdziesiąt organów ścigających czyny zabronione może zajmować się wykroczeniami skarbowymi. Istotną kwestią jest więc możliwość ich współpracy oraz dokładne określenie ich kompetencji w zakresie omawianej właściwości, a także wypracowanie spójnej formuły współpracy z Policją jako uniwersalnym organem ścigania. Autor zwraca uwagę na niewystarczające regulacje prawne resortowe i międzyresortowe, których zmiana mogłaby poprawić koordynację wspólnych działań organów państwa w zakresie wykrywania i zwalczania wykroczeń skarbowych.

Piotr Łuka (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie) w swoim artykule pt. *Reakcja na wykroczenie w kontekście kształtowania bezpiecznej przestrzeni* zatrzymuje się nad problemem bezpieczeństwa publicznego. Na początku Autor wyjaśnia pojęcia „bezpieczeństwo” i „przestrzeń bezpieczna”, podkreślając ich rolę w życiu

jednostki i społeczeństwa. W dalszej części artykułu omawia czynniki warunkujące tzw. przestrzeń bezpieczną i co najważniejsze – właściwą reakcję odpowiednich służb, ale również obywateli w sytuacji zagrożenia.

Ciekawym opracowaniem jest artykuł Cezarego Tatarczuka (Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu im. Eugeniusza Kwiatkowskiego w Gdyni) pt. *Pobłażliwość policjantów wobec ujawnianych wykroczeń i ich sprawców. Kilka uwag nad szkodliwością braku odpowiedniej reakcji funkcjonariuszy na czyny kształtujące poczucie bezpieczeństwa obywateli i ich szacunek dla praworządności*. Praca rozpoczyna się słusznym stwierdzeniem, iż naszego bezpieczeństwa nie kształtują wbrew pozorom doniesienia środków masowego przekazu, ale nasze osobiste doświadczenie poczucia bezpieczeństwa z miejsca zamieszkania, pracy czy nauki. Naturalne więc wydaje się przekonanie, że to Policja jest jedną z najważniejszych instytucji wpływających na przestrzeganie prawa przez obywateli. Autor podkreśla, iż brak reakcji policjantów na popełnione wykroczenia szkodzi formacji policyjnej i znacznie obniża poczucie bezpieczeństwa w społeczeństwie.

W ostatnim artykule, pt. *Reakcja Policji na wykroczenie – istotny element porządku publicznego czy realizacja służebnej roli wobec społeczeństwa?*, Janusz Gierszewski (Powszechna Wyższa Szkoła Humanistyczna Pomerania w Chojnicach) zajmuje się trudną problematyką karania sprawców za popełnione wykroczenia. Autor zwraca uwagę, iż „prawo wykroczeń opiera się na założeniu, że popełnienie wykroczenia niekoniecznie musi pociągać za sobą ściganie i ukaranie sprawcy” (s. 455), uprawnione organy mają bowiem możliwość stosowania środków pozakarnych, jak np. pouczenie, przy czym należy pamiętać, iż reakcja na popełnione wykroczenia musi być zawsze proporcjonalna do wagi naruszeń prawa.

Kończąc omawianie wszystkich prac recenzowanej pozycji, należy podkreślić, że istotną wartością tego dzieła zbiorowego jest zawartość merytoryczna, należy bowiem dostrzec wysoki poziom wielu artykułów. Książka zawiera bogate i różnorodne treści dzięki zaproszeniu do grona autorów zarówno praktyków, jak i teoretyków prawa, co w całościowy sposób pozwoliło połączyć obie perspektywy badawcze. Pewnym uchybieniem warsztatowym jest jedynie brak krótkich notek o autorach prac, dzięki którym możliwe byłoby bliższe poznanie ich specjalizacji naukowej lub zawodowej.

Podsumowując recenzję pracy zbiorowej pt. *Współczesne problemy wykroczeń* pod redakcją Izabeli Nowickiej i Agnieszki Sadło-Nowak, należy podkreślić, iż na rynku wydawniczym ukazała się bardzo ciekawa pozycja poruszająca w sposób wszechstronny wiele tematów z zakresu materialnego i procesowego prawa wykroczeń. Uwzględnia ona szeroki wachlarz zagadnień, ukazując ich obszerny zakres, a co najważniejsze – pokazuje różne spojrzenia na problemy wykroczeń zarówno w wymiarze teoretycznym, jak i praktycznym przy jednoczesnym uwzględnieniu wielu zmian zachodzących w tym obszarze prawa.

Streszczenie

Niniejsze opracowanie stanowi recenzję monografii *Współczesne problemy wykroczeń*. Recenzowana publikacja jest przykładem tego, że prawo wykroczeń poprzez swoje oddziaływanie na różne sfery życia społecznego i związki z innymi gałęziami prawa przysparza wiele problemów interpretacyjnych oraz trudności w jego praktycznym stosowaniu.

Słowa kluczowe: recenzja, monografia, współczesne problemy, prawo wykroczeń

**CONTEMPORARY VIOLATION PROBLEMS, RED. IZABELA NOWICKA,
AGNIESZKA SADŁO-NOWAK, SZCZYTNO 2013, SS. 464**

Summary

This study reviews the monograph: *Contemporary problems of offenses*. The revised publication is an example of the fact that the law of offenses, through its impact on various spheres of social life and relationships with other branches of law, causes many interpretation problems and difficulties in its practical application.

Keywords: eview, monograph, contemporary problems, law of offenses